

FNs klimapanelts sjette hovedrapport

FNs klimapanel har nylig levert sin 6. hovedrapport. Rapporten består av tre delrapporter og en synteserapport. Den første delrapporten ble publisert i august 2021, den andre delrapporten i februar 2022, og den tredje delrapporten i april 2022. Delrapport 1 inneholdt hovedfunn om utslippsreduksjon, opptak og virkemidler, delrapport 2 handlet om hovedfunn om virkning, sårbarhet og tilpasning, og delrapport 3 handlet om hovedfunn om fysiske klimaendringer.¹ Flere enn 700 eksperter har jobbet med den sjette hovedrapporten, og 19 av dem er fra Norge.

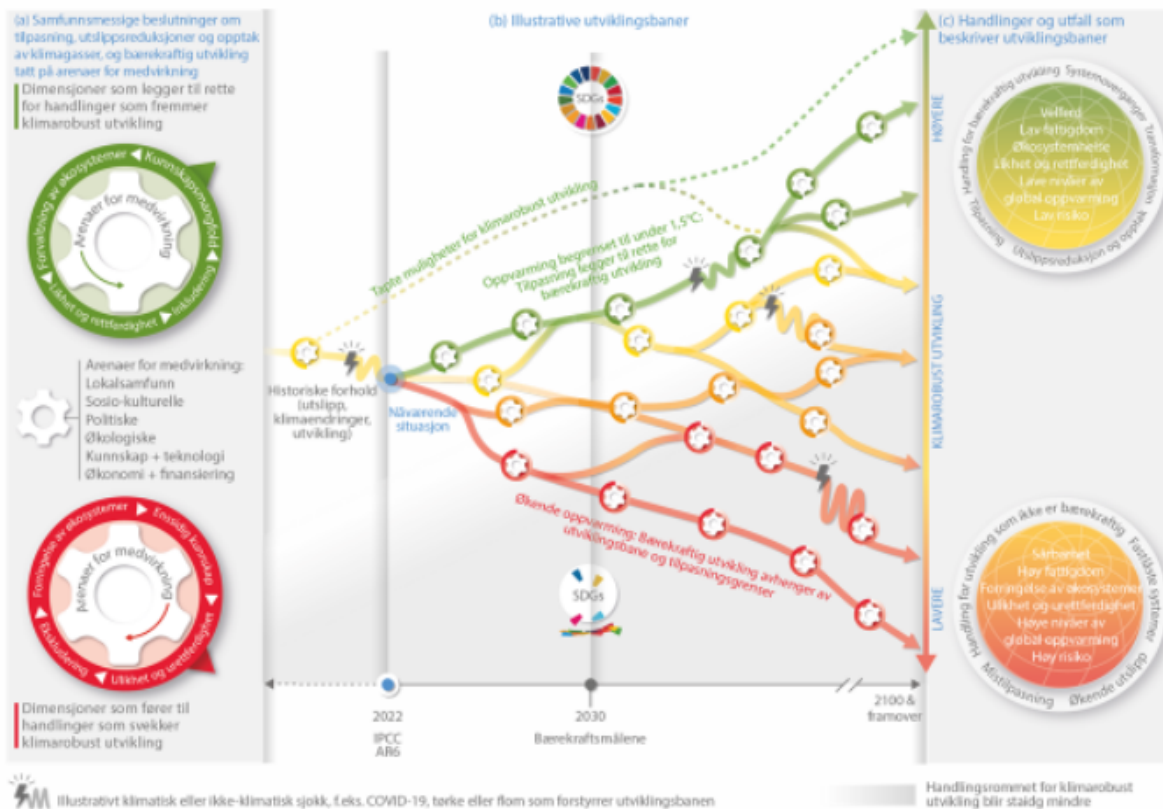
Den første delrapporten konkluderer blant annet med at global gjennomsnittstemperatur allerede har økt med 1,1 grader, og at oppvarmingen skyldes menneskeskapte klimagassutslipp. Med dagens utslippstakt vil vi passere 1,5 graders målet i løpet av de neste 20 årene.²

Den andre delrapporten tar for seg konsekvensene av klimaendringer for mennesker og natur, og hvordan vi kan tilpasse oss. Rapporten konkluderer med at klimaendringene har større virkning på natur og samfunn enn tidligere antatt. Både naturmangfold, mat- og vannsikkerhet, fysisk og mental helse og vår generelle velferd trues av klimaendringene. Klimaendringer fører allerede til ødeleggelser for mennesker og natur, og utgjør en trussel mot livsgrunnlaget vårt og planetens tilstand. Hundrevis av arter har blitt utryddet lokalt på grunn av ekstreme varmeperioder og det haster mer enn tidligere antatt å legge om til en klimarobust utvikling.³

Klimarobust utvikling vil si at vi må få til tre ting samtidig; gjennomføre store utslippsreduksjoner, tilpasse oss klimaendringene og samtidig fremme bærekraftig utvikling for både mennesker og natur i tråd med FNs bærekraftsmål. For å oppnå klimarobusthet er det grunnleggende å sikre robuste økosystemer og naturmangfold globalt. Viktige økologiske strukturer og funksjoner er i endring, og gjør at naturen er blitt mer sårbar og mindre robust. Naturen spiller en avgjørende rolle i å gjøre oss og den mer robust i møte med klimaendringene, den har også en unik evne til å begrense effektene av klimaendringene. Med andre ord; naturen kan redde oss, men bare om vi redder den først. For å gjøre naturen mindre sårbar mot klimaendringene må den intakte naturen vernes og skadet natur må restaureres. FNs klimapanel foreslår at 30-50 prosent av jordens land-, vann- og havområder bør vernes.⁴

Figuren under viser at klimarobust utvikling stadig blir vanskeligere å oppnå med oppvarming over 1,5 grader.³

Handlingsrommet for å legge til rette for klimarobust utvikling er i ferd med å forsvinne

Illustrativt klimatisk eller ikke-klimatisk sjokk, f.eks. COVID-19, tørke eller flom som forstyrrer utviklingsbanen

Miljødirektoratet, som nasjonalt knutepunkt for FNs klimapanel, har oversatt figuren til norsk

Figur SPM.5: Klimarobust utvikling (KRU) er prosessen med å iverksette tiltak for utslippsreduksjoner og opptak og tilpasningstiltak for å fremme bærekraftig utvikling. Denne figuren bygger på Figur SPM. 9 i AR5 arbeidsgruppe II (skildring av klimarobuste utviklingsbaner) ved å beskrive hvordan KRU utviklingsbaner er et resultat av samlede samfunnsbeslutninger og handlinger på mange arenaer. Panel (a): Samfunnsbeslutninger som fører til høyere KRU (grønt tannhjul) eller lavere KRU (rødt tannhjul) er et resultat av samspillet mellom beslutninger og handlinger fra et mangfold av aktører fra offentlig og privat sektor samt sivilsamfunnet i møte med klimarisiko, tilpasningsgrenser og utviklingsgap. Disse aktørene jobber med tilpasning, utvikling, utslippsreduksjoner og opptak på arenaer for politikk, økonomi, finans, økologi, kultur, kunnskap, teknologi og felleskap fra lokalt til internasjonalt nivå. Muligheter for klimarobust utvikling er ikke likt fordelt rundt om i verden. Panel (b): Samfunnsbeslutninger blir tatt kontinuerlig og summen av disse dreier utviklingsbanene enten mot høyere (grønn) eller lavere (rød) klimarobust utvikling. Historiske forhold (historiske utslipp, klimaendringer og utvikling) har allerede eliminert noen utviklingsbaner mot høyere KRU (stiplet grønn linje). Panel (c): Høyere KRU kjennetegnes av utfall som fremmer bærekraftig utvikling for alle. Klimarobust utvikling blir stadig vanskeligere å oppnå med oppvarming over 1,5 C. Hvi vi ikke oppnår bærekraftsmålene i 2030 vil det bli vanskeligere å oppnå klimarobust utvikling. Handlingsrommet for å dreie utviklingen i en klimarobust retning er i ferd med å forsvinne. (Dette er reflektert i tilpasningsgrensene og økende klimarisiko med tanke på de gjenværende karbonbudsjettene).

Klimarobust utvikling blir stadig vanskeligere å oppnå med oppvarming over 1,5 grader.

| Figur: FNs klimapanel (IPCC). Andre delrapport til sjette hovedrapport. Oversettelse:

Miljødirektoratet.

Figur 1. Handlingsrom for å legge til rette for klimarobust utvikling. Kilde: Miljødirektoratet.³

Den tredje delrapporten konkluderer med at globale klimagassutslipp fortsetter å øke og at skadelige klimagassutslipp aldri har vært høyere enn mellom 2010 og 2019. I 2019 var utslippene omkring 59 GtCO₂-ekvivalenter, som er 54 prosent høyere enn i 1990.⁵ Dersom global oppvarming skal begrenses til rundt 1,5C må de globale klimagassutslippene nå en topp innen senest 2025, og reduseres med 43 % innen 2030.⁶ For å få til dette kreves det umiddelbare og kraftige utslippskutt i alle sektorer. Lite kutt i én sektor må kompenseres med større kutt i en annen.⁷

Rapporten lister opp forslag til tiltak innen flere sektorer: energiproduksjon, industri, byer, bygninger, transport, jordbruk, skogbruk og annen arealbruk og forbruk og etterspørsel. UN News skriver blant annet at å tenke nytt om hvordan byer og urbane områder fungerer i fremtiden kan spille en viktig rolle for å motvirke de verste effektene av klimaendringene. Lavere energikonsum ved å skape kompakte bysentrum og legge til rette for at man kan sykle/gå i større grad, elektrifisering av transport i kombinasjon med energikilder som har lave utslipp, og bedre karbonopptak og lagring er noen av løsningene rapporten foreslår.^{5, 6}

Mange andre klimaløsninger krever landarealer. En barriere for mange klimaløsninger er at verden har en begrenset mengde landareal, og at bruken av disse konkurrerer mot andre hensyn som matproduksjon, bebyggelse, restaurering og vern.⁷

Kilder

1. Miljødirektoratet, sjette hovedrapport: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/fns-klimapanel-ipcc/dette-sier-fns-klimapanel/sjette-hovedrapport/>
2. Miljødirektoratet, første del, sjette hovedrapport: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/fns-klimapanel-ipcc/dette-sier-fns-klimapanel/sjette-hovedrapport/hovedfunn-forste-del-sjette-hovedrapport/>
3. Miljødirektoratet, andre del, sjette hovedrapport: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/fns-klimapanel-ipcc/dette-sier-fns-klimapanel/sjette-hovedrapport/hovedfunn-andre-del-sjette-hovedrapport/>)
4. Statsforvalteren, Oslo og Viken: <https://www.statsforvalteren.no/nb/oslo-og-viken/barekraftsmalene/vi-folger-opp-fns-klimarapport-som-ble-lansert-mandag/>
5. FN-sambandet, FN nyheter: <https://www.fn.no/nyheter/ny-klimarapport-det-er-naa-eller-aldri-om-skal-vi-naa-1-5-gradersmaalet>)
6. United Nations, UN News: <https://news.un.org/en/story/2022/04/1115452>
7. Miljødirektoratet, tredje del, sjette hovedrapport: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/fns-klimapanel-ipcc/dette-sier-fns-klimapanel/sjette-hovedrapport/hovedfunn-i-tredje-del-i-sjette-hovedrapport/>)
8. Kongsvinger 2050: <https://www.kongsvinger.kommune.no/politikk-organisasjon-planer/byutvikling/kongsvinger-2050/>